

Др Татјана Брзуловић
Станисављевић
Др Драгана Столић

**Orphan works “дела
сирочићи”
Нацрт ЗАСП и решење дела
сирочића
2023.**

Измена ЗАСП

- Током 2021. године, Министарство привреде Републике Србије као иницијатор и Завод за интелектуалу својину као главни реализатор окупили су радну групу састављену од представника различитих интересних група, ради утврђивања измена и допуна, односно доношења новог Закона о ауторском и сродним правима.
- Према мишљењу Завода за интелектуалну својину, важећи Закон о ауторском и сродним правима („Службени гласник РС“ бр. 104/09, 99/11, 119/12, 29/16 — одлука УС и 66/19 је солидна законодавна творевина са квалитетним решењима, логички и систематски чврстом структуром и успешном терминолошком основом.

Измена ЗАСП

- Важећи Закон до сада је више пута мењан и допуњаван (последњи пут у марту 2019) и то првенствено због усклађивања националног прописа са прописима Европске уније.
- Европска унија уређује правну област ауторског и сродних права веома детаљно кроз велики број директива, којима често доноси и потпуно нова решења, прописује нова права и реформише до сада уређен ауторско-правни систем
- Разлог за доношење новог Закона јесте **потреба да се домаћи пропис усклади са прописима Европске уније**.

Измена ЗАСП

- Првенствено, са Директивом ЕУ 2012/28 о одређеним дозвољеним коришћењима ауторских дела чији аутор није познат и Директиве ЕУ 2014/26 о колективном остваривању ауторског и сродних права о уступању интернетских права над музичким делим за више државних територија на унутрашњем тржишту.
- Реч је о две директиве чија имплементација захтева велики број нових нормативних решења и интервенција у више од половине чланова важећег Закона.
- Стога је одлучено да се приступи изради новог Закона о ауторском и сродним правима

Измена ЗАСП

- Предлог Закона о ауторским и сродним правима РС подразумева усклађивање са европским директивама и увођење нових чланова који ће се бавити делима чији је носилац ауторског права непознат.
- У то име уведено је ново поглавље *Суспензија ауторског права у сврху коришћења дела чији носилац права није познат* са члановима 69-73 који прецизирају:
  1. Како се одређују дела чији је носилац ауторског права непознат
  2. Како се спроводи детаљна претрага о делу или фонограму и који се релевантни извори претражују
  3. Вођење евиденције о спроведеној претрази и достављање извештаја ЗИС-у
  4. Начини коришћења ових дела
  5. Престанак статуса и правична накнада.

Ограничење ауторског права

Члан 69.

- Дозвољено је јавно доступним библиотекама, образовним институцијама, музејима, као и архивима и установама за чување филмске или звучне баштине, да без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде умножавају (у смислу члана 22. став 1. овог закона) и чине доступним јавности (у смислу члана 32. овог закона) дела чији носилац права није познат (у смислу члана 70. овог закона), у циљу њихове дигитализације, дисеминације, индексирања, каталогизирања, заштите или рестаурације у јавном интересу, под условом да је претходно обављена пажљива претрага (у смислу члана 71. овог закона).
- Став 1. овог члана примењује се и на организације за радиодифузију које су основане у Републици Србији и врше функцију јавног медијског сервиса у погледу кинематографског или другог аудиовизуелног дела или фонограма који су та лица произвела закључно са 31. децембром 2002. године и које се налази у њиховом архиву.

Ограничење ауторског права

- Радње умножавања и чињења доступним јавности институције из ст. 1. и 2. овог члана могу да предузму само ради постизања циљева у вези с њиховим задацима од јавног интереса, а посебно ради очувања и обнављања дела чији аутор није познат која чине саставни део њихових збирки, односно колекција или ради обезбеђивања њихове доступности за културне и образовне потребе.
- Институције из ст. 1. и 2. овог члана могу да остварују приходе од наведених облика искоришћавања дела из става 1. овог члана искључиво у сврху покрића својих трошкова у вези са дигитализацијом дела чији носилац права није познат и његовим чињењем доступним јавности.

Дела чији је носилац ауторског права непознат

Члан 70.

- Дело чији носилац права није познат је ауторско дело издато у форми књиге, ревије, новине, магазина или другог писаног дела, филмско или друго аудиовизуелно дело и фонограм за које није истекао рок заштите и:
  - 1) које се налази у колекцији јавно доступне библиотеке, образовне институције или музеја, као и у колекцији јавно доступног архива или установе за чување филмске или звучне баштине;
  - 2) чији ниједан аутор, односно носилац права није идентификован или, чак и ако јесте, ниједан није лоциран упркос пажљивој потрази спроведеној и евидентираној у складу са чланом 72. овог закона.

Дела чији је носилац

ауторског права непознат

- Став 1. овог члана примењује се и на дело и **фонограм који нису издати или емитовани**, али су објављени од стране субјеката из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона уз сагласност аутора, односно носиоца права, при чему се може разумно претпоставити да се он не би противио њиховом коришћењу.
- Став 1. овог члана примењује се и на **ауторска дела и друге предмете заштите који су уграђени или укључени у дела и фонограме** из ст. 1. и 2. овог члана, или **представљају њихов саставни део.**
- **Ако има више аутора, односно носилаца права, а нису сви идентификовани или, чак и да јесу, нису сви лоцирани упркос пажљивом претраживању спроведеном и евидентираном у складу са чланом 72. овог закона, примењује се став 1. овог члана .**

Пажљива претрага

Члан 71.

- У циљу проналажења аутора или носиоца права, односно, у циљу утврђивања да ли се ради о ауторском делу или фонограму чији аутор или носилац права није познат, субјекти из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона дужни су да пре коришћења дела, односно фонограма, у доброј вери пажљиво претраже барем следеће изворе података:
  - за издате књиге:
    - (1) све релевантне и јавно доступне каталошко-библиографске базе података библиотека и других установа;
    - (2) податке и документацију удружења издавача и аутора;

Пажљива претрага

- (3) **постојеће базе података и регистре, посебно базу података „Писци, уметници и њихови носиоци ауторског права” (Writers, Artists and their Copyright Holders - **WATCH**) и регистар међународног стандардног броја књиге (**ISBN-International Standard Book Number**), као и друге базе података о књигама у штампи;**
- (4) **базе података релевантних организација за колективно остваривање ауторског права, посебно организација за остваривање права на умножавање дела;**
- (5) **изворе који интегришу више база података и регистара, посебно Међународно потврђене виртуелне фајлове (**Virtual International Authority Files - VIAF**) и доступне регистре о информацијама о правима и делима чији носилац права није познат (**Accesible Registries of Rights and Orphan Works - ARROW**);**

Пажљива претрага

- за новине, магazine, часописе и периодичне публикације:
  - (1) међународне стандардне серијске бројеве (ISSN) за периодичне публикације;
  - (2) индексе и каталоге библиотечких фондова и збирки;
  - (3) збирке обавезних примерака;
  - (4) податке и документацију удружења издавача, аутора и новинара;
  - (5) базе података релевантних организација за колективно остваривање ауторског права, посебно организација за колективно остваривање права на умножавање дела;

Пажљива претрага

-
- за визуелна дела, укључујући ликовна дела, фотографије, илустрације, дизајн, архитектуру, скице ових дела и друга дела садржана у књигама, новинама, часописима, магазинима и другим делима:
    - (1) изворе наведене у тач. 1) и 2) овог става;
    - (2) базе података релевантних организација за колективно остваривање ауторског права, посебно за ликовну уметност, укључујући организације за колективно остваривање права на умножавање дела;
    - (3) базе података агенција за архивирање слика;

Пажљива претрага

➤ за аудиовизуелна дела и фонограме:

- (1) збирке обавезних примерака;
- (2) податке и документацију удружења продуцента;
- (3) базе података институција за чување национално аудиовизуелног и звучног културног наслеђа, као и националних библиотека;
- (4) базе података са релевантним стандардима и идентификационим ознакама као што су међународни стандардни аудиовизуелни број (International Standard Audiovisual Number - **ISAN**), међународни стандардни код за музичка дела (International Standard Music Work Code - **ISWC**) и међународни стандардни код снимка (International Standard Recording Code - **ISRC**);

Пажљива претрага

-
- (5) **базе података релевантних организација за колективно остваривање ауторског и сродних права**, посебно за ауторе, извођаче, произвођаче фонограма и произвођаче аудиовизуелних садржаја;
  - (6) **пописе учесника и сарадника**, који се налазе на омоту примерака ауторских дела и предмета сродних права;
  - (7) **базе података других релевантних удружења** која представљају поједину категорију носилаца права.

Пажљива претрага

- Ако постоје докази на основу којих се може закључити да се релевантни подаци о аутору, односно носиоцу права могу **пронаћи у другим државама**, субјекти из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона **дужни су да провере и изворе података у тим државама.**
- Пажљиво претраживање одређеног дела биће спроведено у Републици Србији само ако је то дело први пут издато у Републици Србији или, уколико није издато, ако је први пут емитовано у Републици Србији.
- У случају аудиовизуелних дела пажљиво претраживање биће спроведено у Републици Србији уколико продуцент тих дела има седиште или боравиште у Републици Србији.

Пажљива претрага

- У случају дела и **фонограма** из члана 70. став 2. овог закона **пажљиво претраживање се спроводи ако је субјект из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона основан у Републици Србији** (библиотеке, образовне институције, музеји, архиви, установе за чување увучне и филмске баштине).
- Дело или **фонограм за који је у другој држави чланици Европске уније утврђен статус дела чији носилац права није познат, има тај статус и у Републици Србији.**
- Став 6. овог члана се примењује и за **дело или фонограм на којем постоји више носилаца права од којих нису сви идентификовани, или чак и да јесу, нису сви лоцирани** упркос пажљивој претрази спроведеној и евидентираној у складу са овим чланом.

Вођење евиденције

Члан 72.

- Сваки субјект из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона има **обавезу да води евиденцију о пажљивим претрагама које је спровео** и да без одлагања **обавести орган надлежан за послове интелектуалне својине** (у даљем тексту: надлежни орган) о:
- 1) **резултатима пажљиве потраге на основу које је утврђено да одређено дело или фонограм има статус дела чији носилац права није познат** у смислу члана 70. став 1. овог закона;
  - 2) **начину коришћења таквог дела или фонограма, у смислу члана 69. став 1. овог закона (дигитализације, дисеминације, индексирања, каталогизирања, заштите или рестаурације у јавном интересу) ;**

Вођење евиденције

3) **свакој промени** у смислу члана 73. овог закона (Промена статуса дела сматра се учињеном кад је субјекат из члана 69 ст. 1. и 2. овог закона примио одговарајућу информацију од аутора, носиоца права, удружења аутора или организације за колективно остваривање права.

4) **подацима неопходним за контакт са субјектом** из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона.

Надлежни орган је дужан да без одлагања проследи податке из става 1. овог члана **Заводу за интелектуалну својину Европске уније.**

Окончање статуса

Члан 73.

- **Аутор**, односно носилац права на делу или фонограму који има статус дела чији носилац права није познат, **може у сваком тренутку да оконча тај статус и истакне своја права на дело, односно фонограм.**
- **Промена статуса дела сматра се учињеном** кад је субјект из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона примио одговарајућу и веродостојну информацију од аутора, носиоца права, удружења аутора или организације за колективно остваривање права.
- **Аутор**, односно носилац права из става 1. овог члана, има право на правичну накнаду за извршено коришћење дела или фонограма у периоду у коме носилац права није био познат.
- **Обавезу плаћања правичне накнаде има субјект који је у складу са чланом 69. ст. 1. и 2. овог закона користио дело.**

Правична накнада

- Правична накнада из става 2. овог члана плаћа се за период од највише три последње године коришћења дела, рачунајући од дана када је окончан статус дела чији аутор није познат.
- Правична накнада се утврђује споразумом између аутора, односно носиоца права који је окончао статус дела чији аутор није познат, у складу са ставом 1. овог члана и институције из члана 69. ст. 1. и 2. овог закона.

- Приликом одређивања правичне накнаде из става 1. овог члана узима се у обзир, између осталог:
- **врста дела,**
- **могућа штета коју је претрпео аутор, односно носилац права,**
- **некомерцијални карактер коришћења,**
- **као и циљеви културне политике Републике Србије у области дигитализације домаће културне баштине.**

HVALA NA PAŽNJI!

brzulovic@unilib.rs

stolic@unilib.rs

